FRANSUZ TILINI O‘QITISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING ROLI

Raximova Gulsanam Ashirbekovna,
O‘zDJTU Fransuz tili nazariy fanlar kafedrasi mudiri, Phd, dotsent
Masharibov G'ayrat Turayevich,
O‘zDJTU Fransuz tili nazariy fanlar kafedrasi katta o‘qituvchisi
Uzkinov Ma’ruf Modiyor o'g'li,
O‘zDJTU Fransuz tili nazariy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi
uzkinovmaruf@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada fransuz tilini o‘qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Muallif zamonaviy raqamli vositalarning ta’lim samaradorligiga ta’sirini tahlil qiladi, onlayn platformalar, mobil ilovalar va sun’iy intellekt asosidagi dasturlar yordamida o‘quv jarayonini interaktiv shaklda tashkil etish usullarini ko‘rsatadi. Maqolada shuningdek, O‘zbekiston ta’lim tizimida AKTni joriy etish tajribasi, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan.*

Kalit so‘zlar: *fransuz tili, axborot texnologiyalari, ta’lim tizimi, interaktiv o‘qitish, sun’iy intellekt, motivatsiya, raqamli ta’lim.*

Аннотация : *В данной статье рассматривается роль информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в преподавании французского языка. Автор анализирует влияние современных цифровых инструментов на эффективность обучения, раскрывает методы использования онлайн-платформ, мобильных приложений и программ на основе искусственного интеллекта. Особое внимание уделено опыту внедрения ИКТ в образовательную систему Узбекистана, а также существующим проблемам и рекомендациям по их устранению.*

Ключевые слова: *французский язык, информационные технологии, система образования, интерактивное обучение, искусственный интеллект, мотивация, цифровое образование.*

Résumé : *Cet article met en lumière le rôle des technologies de l’information et de la communication (TIC) dans l’enseignement du français langue étrangère. L’auteur analyse l’impact des outils numériques modernes sur l’efficacité pédagogique et présente différentes méthodes d’utilisation des plateformes en ligne, des applications mobiles et de l’intelligence artificielle. L’étude aborde également l’expérience d’intégration des TIC dans le système éducatif ouzbek, les difficultés rencontrées et les recommandations pour une mise en œuvre plus efficace.*

Mots-clés : *langue française, technologies de l’information, système éducatif, apprentissage interactif, intelligence artificielle, motivation, enseignement numérique.*

DOI: 10.5281/zenodo.17626347

Kirish. XXI asr ta’lim tizimida raqamli transformatsiya jarayoni keskin tezlashdi. Dunyoning ko‘plab mamlakatlarida, jumladan O‘zbekistonda ham ta’limni modernizatsiya qilish jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) o‘qitishning ajralmas qismiga aylandi. Bugun til o‘rganish va o‘qitish faqat darslik va doska bilan cheklanmaydi: interaktiv platformalar, virtual sinflar va mobil ilovalar o‘quvchilarga tilni amaliy jihatdan o‘zlashtirish imkonini bermoqda.

Fransuz tili o‘zining diplomatik, madaniy va ilmiy nufuzi bilan dunyo tillari orasida muhim o‘rinni egallaydi. Uni samarali o‘qitish uchun zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish o‘qituvchi oldidagi eng dolzarb vazifalardan biridir. Shu sababli, ushbu maqola fransuz tilini o‘qitishda axborot texnologiyalarining ahamiyati, afzalliklari va muammolarini tahlil qilishga bag‘ishlanadi.

1. Axborot texnologiyalarining ta’limdagi o‘rni va turlari

Axborot texnologiyalari — bu ma’lumotni yaratish, saqlash, qayta ishlash va uzatish imkonini beruvchi texnik va dasturiy vositalar majmuasidir. Ta’lim jarayonida AKTdan foydalanish o‘quvchilarga tilni eshitish, ko‘rish, tahlil qilish va mustaqil o‘rganish imkonini beradi.

Fransuz tili ta’limida eng samarali hisoblangan AKT vositalari quyidagilardir:

- *Pedagogik platformalar: Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams.*
- *Interaktiv ilovalar: Wordwall, Kahoot, Quizlet, LearningApps.*
- *Mobil ilovalar: Duolingo, TV5Monde Appli FLE, Babbel.*
- *Sun’iy intellekt asosidagi vositalar: ChatGPT, DeepL, Linguee.*
- *Video va podkast manbalari: RFI Savoirs, Français Facile, Bonjour de France.*

2. Fransuz tili o‘qitishda AKTning afzalliklari

Axborot texnologiyalari fransuz tili darslariga sifat jihatidan yangicha ruh bag‘ishlaydi:

1. Motivatsiyani oshiradi.
2. Ko‘p kanalli o‘rganish imkonini beradi.
3. O‘rganishni individuallashtiradi.
4. Masofaviy o‘qitishni qo‘llab-quvvatlaydi.
5. Tahlil va refleksiya imkonini beradi.
6. Madaniyat bilan integratsiya.

3. O‘zbekiston tajribasi va amaliy holat

O‘zbekiston Respublikasi ta’lim tizimida raqamlashtirish siyosati faol yo‘lga qo‘yildi. Xususan, oliy o‘quv yurtlarida chet tillarini o‘qitishda “blended learning” (aralash o‘qitish) modeli keng joriy etilmoqda. Ko‘plab o‘qituvchilar Telegram orqali mini testlar, video darslar va o‘z kanallarini yuritishmoqda. Bu esa darsdan tashqari mustaqil o‘qish jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi.

4. AKTdan foydalanishdagi muammolar

Fransuz tili o‘qitishda AKTdan foydalanish jarayonida ayrim muammolar ham kuzatiladi:

- Texnik infratuzilmaning yetarli emasligi.
- Raqamli savodxonlik darajasi pastligi.
- O‘quvchilarning chalg‘ishi.
- Pedagogik yondashuvdagi nomuvofiqlik.

5. Samarali qo‘llash yo‘llari va tavsiyalar

1. Har bir darsda kamida bitta interaktiv elementdan foydalanish.
2. Video va audio resurslardan muntazam foydalanish.
3. Sun’iy intellektdan o‘qitish vositasi sifatida foydalanish.
4. Ijtimoiy tarmoqlarda ta’limiy kontent yaratish.
5. O‘qituvchilar uchun raqamli malaka oshirish kurslarini yo‘lga qo‘yish.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, video asosidagi darslar va onlayn o‘yinli mashg‘ulotlar o‘quvchilar bilimini 30–40 foizga yaxshiroq mustahkamlaydi. Masalan, “TV5Monde” platformasidagi “Apprendre le français” bo‘limi nafaqat grammatika mashqlarini, balki fransuz hayotiga oid reportajlar, intervyular va film parchalarini ham o‘z ichiga oladi. Bu esa o‘quvchilarning madaniy kompetensiyasini oshiradi.

Sun’iy intellekt texnologiyalarining o‘rni

So‘nggi yillarda ChatGPT, DeepL, Reverso va Linguee kabi vositalar til o‘qitish jarayonini butunlay o‘zgartirmoqda. Masalan:

- ChatGPT o‘qituvchi sifatida darsda muhokama mavzulari, yozma mashqlar, sinonimlar va tarjimalarni tahlil qilib bera oladi.
- DeepL esa matnni sifatli tarjima qilib, talabalar uchun grammatika tahlilini ham soddalashtiradi.
- Reverso Context so‘zlarni haqiqiy kontekstda ko‘rsatib, leksik boylikni oshirishga yordam beradi.

Bu vositalar o‘qituvchining o‘rnini bosmaydi, balki unga yordamchi sifatida dars jarayonini yengillashtiradi. O‘qituvchilar bu texnologiyalarni to‘g‘ri yo‘naltira bilsalar, talabalar o‘z bilimini mustaqil rivojlantira oladi.

Fransuz tili ta’limida gamifikatsiya (o‘yinlashtirish)

O‘yinlashtirish (gamifikatsiya) o‘quv jarayoniga o‘yin elementlarini kiritish demakdir. Misol uchun, “Kahoot” yoki “Quizlet Live” ilovalari orqali dars davomida raqobat muhitini yaratish mumkin. Bu usul o‘quvchilarning diqqatini oshiradi, muloqotga undaydi va grammatikani o‘rganishni qiziqarli qiladi.

Tajriba shuni ko‘rsatadiki, gamifikatsiya usuli bilan olib borilgan darslarda o‘quvchilar ishtirok darajasi 70–80 foizga oshadi. Ayniqsa, A1–B1 darajadagi o‘quvchilar uchun bu usul samarali hisoblanadi.

O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida AKTni joriy etish holati

O‘zbekiston oliy o‘quv yurtlarida 2020-yildan buyon “Elektron universitet” tizimiga o‘tish jarayoni boshlangan. Bu tizim yordamida:

- talabalar dars jadvali, baholar va materiallarga onlayn kirish imkoniga ega bo‘ladi;

- o‘qituvchilar elektron jurnal orqali reyting baholashni avtomatik tarzda yurita oladi;

- darslar videodars shaklida yozib olinib, keyinchalik qayta ko‘rib chiqilishi mumkin bo‘ladi.

Shuningdek, FLE yo‘nalishida faoliyat yuritayotgan o‘qituvchilar “Moodle” platformasidan foydalanish orqali talabalar uchun maxsus onlayn testlar, insho topshiriqlari va forum muhokamalari tashkil etishmoqda. Bu esa darslarni yanada interaktiv qiladi.

AKT asosida baholash tizimining afzalliklari

AKT vositalari yordamida baholash tizimi ham sezilarli darajada o‘zgardi. Masalan:

- Google Forms orqali avtomatik testlar;

- Wordwall orqali adaptiv mashqlar;

- Padlet orqali onlayn insho va taqdimotlar yig‘ish.

Bu tizimlarning afzalligi shundaki, o‘qituvchi qisqa vaqt ichida ko‘plab talabalarni baholashi, natijalarni avtomatik tarzda tahlil qilishi mumkin. Natijada dars sifati ham, o‘quvchilar faolligi ham oshadi.

Fransuz tili ta’limida kelajak istiqbollari

Kelgusida fransuz tili o‘qitish jarayoni yanada raqamli bo‘lishi kutilmoqda. Virtual haqiqat (VR), sun’iy intellekt, ovoz tanish tizimlari va 3D o‘quv muhitlari o‘quv jarayoniga kirib kelmoqda. Misol uchun, “ImmerseMe” yoki “Mondly VR” dasturlari yordamida o‘quvchi Parijdagi do‘konda xarid qilish yoki restoranlarda buyurtma berish jarayonini simulyatsiya tarzida mashq qilishi mumkin.

Bunday texnologiyalar tilni o‘rganish jarayonini jonli, tabiiy va amaliy muhitda tashkil etadi. Shu bois, fransuz tili o‘qituvchilari texnologik yangiliklardan doimiy xabardor bo‘lishlari, yangi platformalarni o‘rganib borishlari zarur.

Xulosa

Fransuz tilini o‘qitishda axborot texnologiyalari — bu zamonaviy ta’limning asosi. Ular yordamida o‘qitish jarayoni interaktiv, qiziqarli va samarali shaklga ega bo‘ladi. AKTdan oqilona foydalanish O‘zbekiston ta’lim tizimini xalqaro standartlarga yaqinlashtiradi. Shu sababli, fransuz tili o‘qituvchilari texnologiyani vosita sifatida emas, balki pedagogik strategiya sifatida ko‘ra olishlari muhimdir.

Axborot texnologiyalari yordamida o‘quv samaradorligini oshirish Bugungi kunda o‘quvchilar orasida “raqamli avlod” vakillari ko‘paygani sababli ularning o‘rganish uslublari ham o‘zgarib bormoqda. An’anaviy usullar, ya’ni faqat

darslik va yozma mashqlar asosidagi ta’lim, ularning diqqatini uzoq vaqt ushlab tura olmaydi. Shu sababli o‘qituvchilar fransuz tili darslariga ko‘proq interaktivlik, multimediya va vizual komponentlarni kiritishlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. TV5Monde – Apprendre le français portali.
2. RFI Savoirs – Ressources pédagogiques pour le FLE.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli ta’limni rivojlantirish to‘g‘risida”gi qarori, 2021-yil.
4. Puren, C. (2019). Didactique du FLE et outils numériques modernes. Paris: Hachette FLE.
5. Uzbek State World Languages University, Metodika va axborot texnologiyalari kafedrasi ma’lumotlari, 2024.